

V Ý R O Č Í

ALFRED HILITZER († 27.9.1940 Domažlice)

Docent Vysoké školy zemědělské a lesního inženýrství při ČVUT v Praze, žák prof. Kaviny. Narodil se 3.6.1899 v Grazu. V lichenologii se zabýval floristikou (Šumava, Hřebeny, Krkonoše, Jeseníky aj., měl i četné sběry z ciziny - herbář je uložen převážně v PRM), fytoecnologií (významná průkopnická práce Étude sur la végétation épiphyte de la Bohême, 1925) a fyziologií. Spolu s K. Kavinou vydával kryptogamologické exsikatové sbírky. Byl botanikem širokého záběru, dále se zabýval bryologií, mykologií (monografie ř. Hysteriales, 1929), fytopatologií, geobotanikou a lesnictvím (lesnická typologie - např. mapa lesů v Atlase ČSR, 1928). Velmi aktivní byl i na poli ochrany přírody (zásluha o vyhlášení několika rezervací, např. Šárka, Jezerní stěna aj.; péče o staré stromy; koncepce vědecké ochrany přírody). Velký organizační talent uplatnil jak ve spolkovém botanickém životě (člen výborů ČSBS a jednatel kryptogamologického odboru, zakladatel a předseda Kruhu mladých čs. botaniků), v aktivní činnosti mnoha komisí a redaktorské práci. Jeho zájem se nescoustředil pouze na přírodovědu, měl zájem i o filosofii, hudbu, literaturu a dokonce byl i literárně činný (utopický román "Mitigen, plyn proti válce", z r. 1933, další díla zůstala již nepublikována). Jeho předčasná smrt znamenala pro naši botaniku velkou ztrátu.

jl

KAREL KAVINA (* 4.9.1890 Praha)

V letošním roce uplyne 100 let od narození prof. PhDr. Karla Kaviny, významného představitele čs. botaniky. Narodil se v Praze, kde také vystudoval přírodní vědy na filosofické fakultě UK. Zde si ho povšiml - ještě jako studenta - profesor Velenovský; stal se brzy demonstrátorem, posléze asistentem botanického ústavu. V roce 1912 získal titul doktora a o tři roky později se habilitoval. Po smrti prof. Čelakovského byl pověřen suplováním přednášek ze zemědělské botaniky na pražské technice, kde se později stal ředitelem botanického ústavu Vysoké školy zemědělské a lesního inženýrství Vysokého učení technického. V roce 1919 se stal mimořádným, v r. 1923 řádným profesorem. K. Kavina byl botanikem širokého záběru, zabýval se celou řadou botanických disciplin: zejména zemědělskou a lesnickou botanikou, mykologií, bryologií, ale i aspekty morfologickými, ekologickými a ontogenetickými. Se studiem mechorostů jsou spojena hlavně jeho první léta po vystudování (s bryologií skončil asi v roce 1920). Největší pozornosti si vedle řady drobnějších příspěvků zasloužil jeho první monografie "České rašeliníky" (1912) a jeho habilitační práce "Monografie českých jatrovek lupenitých" (1915). Zemřel 21.1. 1948.

zs

EMANUEL SENFT (* 3.7.1870 Chotěboř)

Lichenolog, botanik širokého rozhledu a farmakolog. Nejdříve pracoval jako lékárník ve zdravotnickém sboru rakouské armády, od r. 1911 byl docentem na ČVUT v Praze. V lichenologii se zabýval floristikou (sbíral v okolí Prahy, rodné Chotěboře a v Krkonoších). Pracoval také u A. Zahlbrucknera ve Vídni, založil si dosti velkou lichenologickou sbírku (herbář uložen v PRM a zčásti i v PRC) a zajímal se i o cizokrajné lišejníky na kůře importované s různými drogami. Zajímal se i o farmakobotaniku. O jeho pečlivosti svědčí jeho demonstrační herbář, který nedávno získala katedra botaniky PŘFUK v Praze. Zemřel 22.7. 1922 v Praze.

jl

O D E Š L I

HIROSHI INOUE (1932-1989)

Ve věku pouhých 57 let zemřel 29.12.1989 význačný japonský hepatikolog, ředitel botanického oddělení Národního muzea v Tokiu, dr. Hiroshi Inoue. Tato tragická zpráva doslova zaskočila v prvních dnech letošního roku celý bryologický svět. Odešel v něm nejen vysoce produktivní vědec (seznam publikací čítá přes 350 titulů) a organizátor, ale i člověk vynikajících lidských kvalit. Hiroshi Inoue byl světovým monografem notoricky obtížné čeledi Plagiochilaceae (vyzdvihnout si zaslouží zvláště práce z oblasti jihovýchodní Asie, Nového Zélandu a nedokončená revize neotropických druhů). Vedle početných studií o asijských jätrovkách byl autorem i několika populárních knih o kryptoganech a japonských mechových zahradách. Rozhodně ale nelze opomenout ani jeho ilustrátorský talent (viz např. dva svazky "Illustrations of Japanese Hepaticae") a zvláště dlouholetou organizátorskou aktivitu. Od roku 1972 byl sekretářem japonské bryologické společnosti, dále několik let vice-presidentem a v letech 1981-1987 presidentem I.A.B. (Mezinárodní bryologická společnost). V roce 1983 se rozhodující měrou podílel na uskutečnění dosud největší akce I.A.B. - světové bryologické konference v Tokiu. Někteří českoslovenští bryologové poznali vždy usměvavou tvář dr. Inoue také během konference CEBWG v Praze v roce 1982.

MASON ELLSWORTH HALE, Jr. (1928-1990)

Významný americký lichenolog zemřel po dlouhé těžké nemoci 23.3.1990 v Arlingtonu. Jeho zájem byl soustředěn především na taxonomii čeledí Parmeliaceae a Thelotremaaceae s použitím moderních metod (chemická analýza, rastrovací elektronový mikroskop). Významné jsou i jeho práce na téma růstové rychlosti lišejníků a retrospektivní analýzy obsahu těžkých kovů v lišejnících na základě studia herbářových dokladů. Rovněž byl úspěšným popularizátorem, světový věhlas mu získaly i dvě knihy, především první moderní učebnice lichenologie "Biology of lichens (1967, dnes jež ve třetím přepracovaném vydání) a úvod do studia severoamerických lišejníků "How to know the lichens" (1969). Během jeho více než třicetiletého působení ve Smithsonian Institution ve Washingtonu vybudoval mohutný herbář, který je třetí největší lichenologickou shírkou na světě. Byl přátelským člověkem, který velmi ochotně posílal své publikace všem.

R E C E N Z E

Rád bych čtenáře Bryonory upozornil na publikaci H.Crum: A focus on peatlands and peat mosses vydanou v r. 1988 péčí nakladatelství The University of Michigan Press, Ann Arbor. Autor se v této knize snaží definovat roli jednotlivých druhů rostlin, hlavně mechorostů, kterou hrají v mokřadních ekosystémech. Ukazuje rovněž, jak jednotlivé druhy ovlivňují své prostředí. Jedná se také o determinační pomůcku, kterou lze používat i v terénu. Je to především příručka pro studenty a jejich učitele, pomocí níž lze jednotlivé rostliny používat jako bioindikátory. Kniha se zaměřuje především na oblast Velkých Jezer v Severní Americe. Má 306 stran a je dobře vybavena pérovkami a černobílými fotografiemi. Tato publikace je k dispozici v knihovně recenzenta.

Ivan Novotný